

Het spel van Christi geboorte

Vertaling Jeanne Marie (Sanne) Bruinier

De kompany singht by het binnengaen (lied I)

*Seegnen wilt ons binnengaen,
Onsen uytganck, heer, daerneven -
Seegnen wilt ons gaen ende staen
't daeglyckx broot end' allet leven.
Seeghent ons mit salich sterven
laet u hemel ons beërven.*

Het Sterrengesanck

Goe sanghersluyden myn versaemelt man aen man
kreck als de spiering in de pan.
Goe sanghersluyden myn posteert u in den kringhe,
wy willen ons de wyle corten mit singhen.
Goe sanghersluyden myn laet u oock dapper horen,
bringhenm'efter ons compelement van te voren.
Groetenme God vader in synen troon
en groetenme synen eenighsten soon.
Groetenme den eenighen geest mit naôme
en groetenme s'al gedrie te saômen.

Groetenme Josef en Maria reyn
en groetenme dat clyne kindekyn
Groetenme oock os end' eselken
die door staene by het krebbeken.
Groetenmens deur son - ende maoneschyn
dwelc lighten al over see en over Ryn.
Groetenmens deur kruydeken ende bladt,
d'heyliche regen maekt so u als myn algaôre nat.

Groetenme de keyser die gebiedt over veulen,
groetenme de meester diet klaor can speulen.
Groetenme onse geestelicke heeren
wyl datme 't spul mit haôr permissie dorften leeren.
Groetenme de schepenen mitten schout
want yederse in eere houdt.
En groetenme de gantsche agtbaôr gemeent
so mit mekanderen hier syn vereent.
Groetenme de vroetschap agtbaôre en geëert
daor toe God se heyt verordineert.

Groetenmens deur d'wortelkens so inder eerde staon
sonder één wortelken over te slaon. -
Goe sanghersluyden myn laewet anders beginnen,
de star willenme toe gaon singhen.
Groetenme de star heur stanghe
daor onse starre an doet hanghen.
Groetenme de star heur scheer
daor de starre an reysen doet op ende neer.
Groetenm' oock de houtjens een voor een
die houwen onse starre byeen.
Goe sanghersluyden myn hebt heuren connen
datme de star hebben anegesonghen.

Groetenme onsen meester sangher goet
en groetenme den meester sangher syn hoet.
Groetenme den eveleens ons meester weert
naedien hy mit gods hulpe onst heyt geleert.

Goe sanghersluyden myn hebt heuren connen
hoe datme dit als hebben anegesonghen.

De kompany houdt haeren ommeganck en singht (lied 2)

*Toen het woord wierdt vervult
so God verkondicht hadt
quam daer een enghel snel
van naöme Gabriël
tot Nazaret die Stadt
int land Galilea;
teener maecht, Maria
God hem henen sendt;
was mit Josef ondertroud,
geen man en heeft bekend.*

De kompany treckt af, Maria blijft alleen.

De enghel Gabriël treet tot de joncfrou en spreeckt:

Wees gegroet ghy begenadigde!
God den heer is met u!
Ghy syt geseghend onder de vrouwen!
want ghy sult bevrugt worden
en eenen soon baeren
en sult synen naem heeten Jesus!
en hy sal over syn volck coninck syn in der eeuwigheyt.

Maria spreeckt:

Hoe sal dat wesen
deweyl ick geenen man en bekenne?

De enghel Gabriël spreeckt:

Siet ick ben den enghel Gabriël
Soot u verkondicht:
de kragt des allerhoochsten sal u overschaduwē,
daerom oock dit heylige dat uyt u geboren wort
sal gods sone genaemt worden.
En siet, Elisabet uw nigte
is oock selve bevrugt mit eenen sone in haeren ouderdom
en dese maand is haer,
die onvrugtbaer genaemt was, de zesde.
Want geen dingh en sal by God onmoogelyck syn.

Maria spreeckt:

Siet de dienstmaecht des heeren,
my geschiede nae u wort.

De enghel af.
De kompany houdt haeren ommeganck,
Maria sluyt haerselven aen.

Allen singhen (lied 3)

*Als Maria joncfrou reyn
swanger wierdt bevonden
nae het woort der profecy'n
dwelc God deet vermonden,
liet Augustus naerstelyc
tvolc beschryven in syn ryck.
Geen en dorft bestryen.
Daer gonck yeder nae de stadt
alwaer hy oorspronck hadt
moestet willigh lyen.*

De kompany treckt af. De enghel Gabriël comt weerom.

De enghel spreekt:

'k Treet voor uluyden sonder spot;
goên avond saamen gheve u god,
een goên avond ende geseghende tyt
mooch ons vandaerboven syn toegeseyt.
Agtbaare, seer vroede, goetgunstige heeren,
oock deugtsaame vrouwen ende jonckvrouwen in alle eere
wilt altegaer niet euvel duyden
dat wy ons spel vertoonen voor uluyden.
Tgeen dat ghy voor u ooch sult sien
is niet versintsel van onslïen,
noch oock van heidens uytgedocht,
maer deur de heylige scrift gebrogt:
van hoe Jesus Christus ter waerelt quam,
twelc grote quaaden van ons nam.
So ghy bereyt syt en het aen wilt hooren,
swyght stil en opent wyt u ooren.

(af)

De kompany singht (lied 4)

*Keyser Augustus teersten liet
beschryven elck in syn gebiet,
dies Josef, synd uyt Davids stam,
is opgegaen nae Judeam.
Maria joncfrou toogh mit hem
tot syne stadt, hiet Betlehem
en als sy quamen tsaem daer by
Maria's soon dien baerde sy.*

(allen af buyten Maria en Josef)

Josef spreekt:

Keyser Augustus heeft een gebod gegheven
dat allet volck te saem sal syn bescreven
end elck van stonden aen sonder respeyt
tot brenghen van tribuut hemself bereyt.
Wyl nu voor onse nootdruft wirdt besteeet
het geldt so ick terzeyde legghen deet,
rest ons temet geen duyts noch penninc meer;
alsulck ellend geclaegt sy God de heer.
'k En weet oock geen middel hoe geldt becomen,
myn kragten hebben of genomen,
het hantwerck wierdtme alree te swaer -
dat wil my bedroeven voor ende naer.
avevel willic sonder draelen
Augustus dit tribuut betaelen
na skeysers wiiie en gebod.

Maria spreekt:

O Josef en laetet u niet verdrieten,
die som salmen wel veur willen schieten;
ick spreecker een vrund aen te morghen,
syt hier om sonder sorghen.

Josef spreekt:

Maria wie isser so wel gestelt
om ons verstrecken so veul geld?
De schaerste heerscht aen alle kant.
Wy willent legghen in gods hant.

Maria spreekt:

Als geenderlei mid'len te vinden syn
dan bindenme 'tosjen an de lyn
en leydent nae Betlehem met spoet
alwaer Augustus ons heentyen doet,
laet ons 'tgins om een luttel vercoopen
so macht noch goet afloopen.

Josef spreekt:

Soome veur de beschryvinck het osjen geven,
hoe onderhoudenme verder ons leven?
Daer op ick al hope ende heul had gebout
om een kleynicheyt het vercoopen soud'?
Edoch, waert geldt van noode is
het minste quaat geboden is.
Maria het eselken bringht ereis aen,
ick sal mettet osjen nevens u gaen. -

De kompany herhaalt lied 3

Maria spreekt:

Comen wy nu ter stadt so meteenen
waer bringhenme os ende eselken henen?

Josef spreekt:

Een man is my aldaer bekent,
Rufinus houdt een losament;
daer sullenme ondercomen vinden,
os end' eselken in den stalle binden.

Maria spreekt:

So efter vreemden waren gecomen
en al de plaetse waar'in genomen?
Wyl dat veul volcs van alderhant wys,
slagh ende soort alsnu nae Betlem reyst.

Josef spreekt:

Maria ick sien de stadt op daegen,
wy willent vee een weinigh jaegen,
dat niet de poorte quaat te sluyten
enm' overnagten mosten daer buyten.

Maria spreekt:

O Josef en haest so ras niet voort,
het gaen my swaerder en swaerder wort,
de baen is ach so gladt van ys,
ick vreze te vallen telken reis,
van coude syn my de leden bevaen,
ick vreze het mogt my qualick vergaen.

Josef spreekt:

Tavond wenme ons wit bereycken
sullen me soetjens de leden bestrycken
met doecken so heet. Maria siet aen,
alreets wy voor die herberghe staen.

(de waert comt)

God gheef u genavond myn goede Rufyn,
meughenme te nagt in u herberghe syn?
wy comen moey van langhe togt,
so als elck reysersman wel kennen moght;
de nypende cou heyt ons bitter gequelt,
de snerpende windt het gesicht schier ontvelt.

De waert spreekt:

Vrient, wilt u gaodingh elders soecken,
hier ist beset in allen hoecken
van kelder tot solder vroegh ende spâ -
het is so waer als ick hier stae.
Myn losament omt seersten is gesogt,
een waert van myn postuur coomt immer plaets te cort.

(Af)

Josef spreekt:

Nu en ken ick lacie geen ander man
so ons behulpich wesen can.
Doch laet ons hierom niet versaeghen
en voort op nieuw een poginck wagen,
den gebuere bidden met heuschen groet
of hy bygeval ons beherberghen doet. -

(een ander waert, Servilus, comt)

Myn vrient wilt ons een schuyplaets gonnen
datm'een wyl tydts gerusten connen.

De waert spreekt:

Wat moetghe hier ghy mit u wyf?
blyft bedelvolleck my vant lyf!
van andren hebbic meer gewin,
landloopers laet men hier niet in.
Wech van myn deur en packt u voort
dat ghy my langer niet en stoort!

(Af)

Maria spreekt:

Erbarmen mooch hem den rycken god
datme henen gaene met sulcken spot,
van coude end' anghst 'et besterven,
geen toevlugt en meughen verwerven.

Titus de waert spreekt:

Myn goede vrou waer toe dit claegen,
wat sytghe alsoseer verslaegen?
Ghy siet daer is geen plaets hierbinnen
'thuys tot de nok vol vreemdelingen,
Doch coomic u gheerene temoet:
gaet in den stal, daôr sit ghy goet.

Maria spreekt:

Ach baeslief, ons ist eenerlei
oft beddeken hart ofte sagte sy
solanckme voor sneeujagten blyven bewaert,
ons geen moordende windt deur de leden vaert.

De waert spreekt:

Treet dan getroost in elck geval
tot myn huys leegh is, in den stal.

(lied 5)

Josef singht:

*O jonckvrouw reyn,
in ginsche krebbe also kleyn
mit God wy moeten slaepen
want hy heeft ons geschaepen.
O jonckvrouw reyn, o jonckvrouw reyn.
(sy setten haer op een krucksken)*

Maria singht:

*Ach Josef myn,
ghy moet veur myn den trooster syn:
myn smerten syn toe genomen,
de ure is dra gecomen,
het kindekijn, O Jesulyn.*

Josef spreeckt:

Mettet kriecken van den uchtend gae
ick totten slagter in Kana;
ons osjen sallic hem offreeren,
sien wat hy hier voor uyt wilt keeren
daermet ick meughe sonder draelen
Augustus dat tribuut betaelen
na skeysers wille en gebod.

Maria spreeckt:

Bringht wel het dierken so veul op
dattet geldt ons langht?

Josef spreeckt:

Hierop betrouwt
tcan syn alsdat ick iet overhoudt.

Maria spreeckt:

Ach Josef t'uur is reets op handen
dattic verlost worde van myn banden,
naby is de gheboorte tyt
daer van Gabriël my heeft aangeseyt.

(lied 6)

Hieromme bid den kasteleyn
oft wy in syn losament mogten syn.

Josef spreeckt:

Maria hoe sou hy die gonst verleen
nadienme te veul begeeren mit eenen?
Doch willic totten waert gaen opterstond
en sien in syne woninck rond
oft niet een hoecksken over en waere.

(de waert comt)

Baes Titus daer wierdt ons een kind gebooren;
'tister van nagt bykans bevroren,
dies biddic u wilt ons toestaen
in u losament binnen te gaen.

De waert spreekt:

Waerlyc vrient, sulcx gond'ick u gaaren
als niet kreck tweu dousyn gecomen en waren
houden alle hoecken en gaeten beset,
siet selfs hoeghe u met dat kinde redt.
Myn losament omt seersten is gesogt,
een waert van myn postuur comt immer plaets te cort.

Josef spreekt:

Maria ons bidden is al verloren,
we blyven in den stal gelyck te voren
maer dattet kind niet coud en hebbe
legh 't tusschen os en eselken in de krebbe.

(lied 7)

Maria singht:

*Ach Josef myn,
hoe ontrou can de waereldt syn!
met schande boven maten
ons indien stalle te laeten.
O Josef myn;
O Josef myn!
Een handeken hooys reick, Josef, my
dattic het kind een beddeken spreij.*

Josef singht:

*Myn hert en wil, myn gantsch gemoet
Staen al nae u myn sone goet.*

Maria singht:

*O Josef myn
wiegter met myn het kindekyn
God sal temet u vergelder syn.
O Josef myn, O Josef myn.*

Josef singht:

*So geern, so geern,
goe Marieo staen ick u by, het sy alsoo,
ick wil wel wiegen dat kindekyn,
God sal temet vergelder syn.
Marieo, Marieoi*

Maria singht:

*O Josef, Maria's enghelyn
nu is aldra, singht gloria,
de minne daer binnen getoghen
wyl wy gewinnen moghen het kindekyn,
O Jesulyn -*

Beyden blyven terzeyden op haeren kruckskens de kompany singht, ommegeande (lied 8)

1.
*Geboren is in Betlehem
al in den stal
een kind dwelcs ryck niet en eynden sal.
Dies juight vant jaer Hierusalem,
Ja, Christus de heer wy singhen hem.
Lof syner moeder reyn al met haer kindekyn.
Christus de heer wy prysen hem
met onsen vreuchdensanck,*

met onsen vreuchdensanck.

2.

*Het leyt vant jaer in Betlehem
in krebbe kleyn,
syne rycks en sal geen eynde syn,
Dies juicht vant jaer Hierusalem,
Ja Christus de heer wy singhen hem,
lof syner moeder reyn al met haer kindekyn.
Christus de heer wy prysen hem
met onsen vreuchdensanck,
met onsen vreuchdensanck.*

Het Herdersspel

Gallus treet op en spreeckt:

Heyda ho hee!
Ick hadt gedocht ick sou de leste syn
en waarlyck synder haerluy noch naer myn.
Ooy, ooy, wat isset bitter coud!
De vorst nypt vinnigh int gelaet
dattic niet waor myn neus staet.
Myn wollen wanten heyt Stiechel geborregt!
Hy borregtse als maor, keer op keer.
Waor blyft nouw myn broeder Stiechel weer?
Ick kyck 'reis efkes rond en te omme:
Daor sienck sowaor myn broeder Stiechel kommen.

Stiechel:

Heyda ho hee!
Ick hadt gedocht ick coom te eersten aen
en waarlyck sien ick broeder Gallus daor al staen.

Gallus:

Stiechel hoe ist mitten kudden en schaepen gestelt?

Stiechel:

Ei Gallus, 'k bender by-naest styf bevroren.

Gallus:

Ei Stiechel, bentghe by-naest styf bevroren?
Sietereis myn beie handen!

Stiechel:

Ei hebtgh' er maor tweu kwansys?
Alle hondert en dusent wat maectghe me wys! -
Ei waor blyft broeder Witok so lanck?
Ick kyck 'reis efkes rond en te omme
daor sienck sowaor myn broeder Witok kommen!

Witok:

Heyda ho hee!
ick hadt gedochfc teerst by de schaepkens syn
en waarlyck synder haerluy noch voor myn!

Stiechel:

Gy komter oock alle hondert en dusentmael te spâ.

Witok:

Myn wief en lietme niet gaen voor dat
'k de oû schoenen hadde benayt en gelapt. -
Trouwen! wen de vorst niet en luwen doet
gaen wylie een coude waeke temoet.

Gallus:

Stiechel 'kmogt weten oft u ter oore quam
dat skeysers stadthouwer, Cyrenius by naem,
int lant een groote beschryvinck laet houden,
daor van alle man hemselfs loscoopen soude,
op straffe vant verlies al seynder have en goets!
Wie can daor wesen vrooen moets?

Stiechel:

Ei vrund Gallus wat seghtghe daor?
Is dat gebaesel of ist waar?
Tvolc verwagt dat de qua tyen verkeerem,
en moeten de sorghen noch vermeeren?

Witok:

Och gaet de verwagtinck noyt niet ten endt?
o wee onse jammer en onse ellend!
datter de sorgh noch vermeeren most!
we comen al swaer genog an de kost.
tis ongeluck op ongeluck
daor onder yeder gaet gebuckt.

Gallus:

Loopt Witok, ghy hebt toch niet claeghen?
Wilt liever nae myn armoe vraeghen.
Ick erme slocker geen ruste noyt sagh!
Ick worde geplaeght by nagt en by dagh.
Voor en naor bennic mit de schaepen,
noyt van syn leven geen tyt om te slaepen.
Gister noch, toen ick was oppet veldt,
neerstlyc myn schaepkens hadde geteldt,
ten synder te mael niet bystern veul,
daorck u cort de oorsaeck van segghen wil.

Stiechel:

Seght dan op, gy ouwe wouwelaer!

Gallus:

Een goë deel heyt de wollef levend verscheurdt.

Stiechel:

Tcan altemet deur den slogtershond syn gebeurdt;
dan synser by ongeval dootgebeten;
moet als subiet oock wollef heeten?

Gallus:

Myn trou, Stiechel, houdt uwen mond,
byt niet de wolf kreck so hart als de hond?

Stiechel:

Ja noch veul harder.

Gallus:

Segt myn maor hoet is toegegaen
als hadtgh'er sellef by gestaen! -

Witok:

Myn wyf die heyt ons grutten gebacken!
Die laetenm' ons te nagt wel smaecken.

Stiechel:

Is ter oock speck by altemet?

Witok:

Drie sulcke hompen, louter vet!

(Sy setten haer neder en eten)

Lestent wierdtme inder brêe vertelt
twaor van God in eeuwicheyt bestelt
dat tonsent den begeerden messias sou comen
tot solaes en verlossingh van allen vromen.
Alsdan sullen wuylie hier beneden
bevryt syn van druck en benauentheden.

Gallus:

Och waar' den messias digt byder hant
dan soudenme setten al sorghen aen kant,
van louter iolyt soudenme springhen,
met vrolicheyd gode het gracie singhen.

(sy staen op haeren herdersstaf geleunt in een driehoek tegenover malkandren en springhen tegelycker tyt omhoogh ten teeken haerer blydschap)

Stiechel:

Twelcker tyt ende plaetse moetet geschien
datme der armen solaes mogten sien?

Witok:

De tyt is niet en aen gegheven,
doch van de plaetse staet geschreven,
in Betlehem wort hy geboren
van eener maagde uytvercooren. -

Gallus:

Nu hoort 'reis hier goê broeders myn
daorme mit syn drieën by malkanderen syn
meughenme wel efkens d'ooghen sluyten
end'een cortewyl slaepen hierbuyten.

(De herders legghen haer neder en slaepen in.)

De enghel comt en singht: (lied 9)

Gloria, gloria, in exelsis
Ick bringh uliën een maere blydt
en allen volcken op aerde wydt.
O Christen maekt
u op en waeckt;
gezwind tot de kribbe, gezwind tottet kind -
gezwind, gezwind!
Wackere hersluyd, flux op de been
spoeter nae Betlehem alle met een;
groeter met fluytekens ende schalmei'n

*gins indien stalle het kindeken kleyn,
het kindekeyn, het Jesulyn!
Ghy herders, ghy herders, en syt niet bevaen,
siet, groote blydschap segh ick u aen.*

Gallus spreekt in den droom:

Stiechel, wat moet dat kwinkeleeren ende selsaem gedruis
me dunckt, het is niet heelendal pluys,
of isset een gespooch quansuys?

Stiechel spreekt:

Sowaor, tis wonder boven wonder,
also dra sienic iet van onder
myn hoet vandaen, ofc speur so felle ligt,
wat schynt gins voor een droomgesigt?

Witok spreekt:

Een stemme hoor ick hel en klaar
het lykent wel een enghlenschaor.

De enghel singht: (lied 10)

*Van hemelsrycken coom ick neer,
een hemelsbode van also veer;
veul goede maeren bringh ick u,
die segh ick en die singh ick u.*

Gallus ryst en spreekt tot Witok:

Past erop, so gladt als een spiegel.

Witok:

Als 't is: en deukenatersgladt;
theyt mot gereghent:
gants vol ysel is myn baerdt!

Gallus:

Stiechel, staet op, de hemel kraekt alree!

Stiechel:

Ei laotmaor kraecken, hy is waarlyc oud genog daorveur.

Gallus:

Stiechel, staet op, de veughelkens tuytren al!

Stiechel:

Ei laotmaor tuytren!
In haorlie clene heufd' en steeckt geen groote vaeck.

Gallus:

Stiechel, staet op, de voerluy zwiepen al langs de weggen. -

Stiechel:

Ei laotmaor zwiepen, se hebben noch 'n geseghent endt ryen.

Gallus:

Ei ghe mot doch op staen!
Past erop Stiechel, so gladt als een spiegel.

Stiechel:

Ei alle hondert en dusent!
Costgh'ooock niet waerschouwen
voor dat 'k myn pens hebbe bont ende blau gestooten?

(tot Gallus):

Ha myn Gallus! wat hebt ghy wel gedroomt,
Wat hebt ghy wel gedroomt?

Gallus:

Wat ick gedroomt hebbe?
dat can ick u vry segghen.

(Alle drie keeren in eenen driehoek staende malkaer de rugghe toe en leunen op haeren herdersstaf)

Gallus singht: (lied 11)

*Ick docht in eenen stal te gaen,
Sach daer een os end' esel staen
die uyt een krebken vraten;
beneven haer een joncvrou teer,
een edel grysbaert saten.
Nu is de slaepenstyt voorby!
quam elcke naght dien droom tot my
'ksou gheern tot zeuvenen slaepen. -
(sy keeren haer weder naer malkaer toe)*

Stiechel:

Ha myn Witok, wat hebt ghy wel gedroomt,
dat ghy neffens myn so ornmerollen en ommetollen deet?
wat hebt ghy wel gedroomt?

Witok:

Wat ick gedroomt hebbe?
Dat can ick u vry segghen.

(sy keeren malkaer de rugghe toe)

Witok singht: (lied 12)

*In stille kersnagt opten lant
deur diepe slaep wierck overmant,
myn hert deet overvloeyen
van soete vreucht en honigh goet
en rosen deden bloeyen.*

(sy keeren haer malkaer weer toe)

Gallus spreeckt:

Ha myn Stiechel, wat hebt ghy wel gedroomt,
dat gh'u neffens myn so ommerollen en ommetollen deet?
wat hebt ghy wel gedroomt?
(sy keeren malkaer de rugghe toe)

Stiechel singht: (lied 13)

Ick droomd' als dat een enghel quam
en ons nae Betlem met hem nam

in varre joodsche oorden:
een wonderdinck was daer geschiet,
twas wonder watme hoorden.

De herders singhen, in eenen kringhe agter malkaer gaende: (lied 14)

1.
*Vrolycke herders, olycke knapen
die singhen also niet en slaepen:
heisa ho hee! laet lustigh ons singhen,
welgemeyt int ronde springhen.
David een kloecken herder was,
droegh oock een staf ende herderstasch. -*

2.
*Pypend een liedeken, sat van te slaepen,
so hoeden wy ons kuddeken schaepen,
bly singhen wy, God heere ter eere,
wie salt weren, d'rugg'h' er toe keeren?
Daer isser geen soot euvel diet,
deet te mael David het selver niet?*

3.
*Toen hy de viant hadde verslaghen
wierdt hy coninck al syne daghen,
cieraet der joden, szepter in handen,
potentaet vans heeren landen.
Alleman mach op David sien:
synder die herders geen wackre liên?*

Gallus:

Wel an, laet ons tot Betlem gaen
twonder sien dwelc ons is kondt gedaen.
Wat veur gaven willenme offreeren?
Wat voor present aen dat kinde vereeren?

Stiechel:

Tkryght van myn een kruycksken mellek soet
dat syne moeder hem rycklyc gevoedt.

Witok:

Daor is by myn kudde een schoon jonck lam,
het kind is wel weert dattic 't tot hem nam;
salt schielycken mit myn staf omvaen
en over myn bey schouders laën.

Gallus:

Ick neem een pluck wol voort kinde, me dogt
dat syn moeder het warrem daor inlegghen mogt.

Stiechel:

Tis hardstickkedoncker, ick tast nae den wegh,
ick en weet sowaor geen hegh ofte stegh.
Gaewe qualic of regt nae stadt by abuys?

Gallus spreeckt:

Stiechel, ick sien alree een strooy huys;
we willen naet godskind vragen een reize
en ofse daorgunter ons mogten wysen
hoe datme moeten gaen
omdra comen by dat kinde an.

Heydai Heyda! en isser agter geen
die const ons segghen alwaor heen?

Josef spreeckt:

Wien soeckt ghy vrient te deser stee?
Yemant so u den wegh wysen dee?
Wilt my segghen waor na u de sinnen staen,
waer gh'u beneerstigt henen gaen?

Stiechel:

Oudevaer, wy soeckent godskindekyn
soude ons alhier geboren syn,
wy mogtent weten ende des syn gewis
naedient ons dus verkondight is.

Josef spreeckt:

Soo ghe dit wenscht syt ghy te regt. -
Hier leyt het kind daer van ghy seght.

De drie herders plaetsen haerselven voor Josef en Maria en singhen: (lied 15)

*Neemt agt myn hert en siet opt wig
so gunder in de krebbe light;
dat isset kindjen wel gemint
het overschone Jesuskind.*

Gallus knielt neder en spreeckt by de offeringhe:

Syt gegroet ghy kindeken teer!
Hoe leyt ghe daar soberlyc neer.
Een bedde van strooy, geen vederken sacht,
alleenich wat stoppelen hoys so hardt.
Niet op somersdach geboren en syt
maor inder bittren winterstyt.
Voort lelyenblanck ende rosenroodt
kiest ghe snippende vorst en coude groot.
U bleke koontjes, u neuzeken fyn
hoe datse schier vervrosen syn,
dat u schone guld'oochjens synder vol
van bittere traenen. Siet hier een pluck wol,
die hebbic u Jesuken metgebrogt
dat u moeder u warrem daar inlegghen mogt,
oock hebbic noch een hantvol meel
dat u moeder een papjem kookt» Tisser niet veul,
maor soot u ghelieft ick coom ereis weer,
bringh ick u Jesuken veul en veul meer.

Stiechel spreekt by de offeringhe:

Syt gegroet ghy kindeken teer,
hoe leyt ghe daar gantsch vercleumt ter neer!
gins hebtghe u hemelsaele groot
en coomt opter aert nakend, arm ende bloot;
een kruycksken mellek moghtic u schencken,
nu biddic u, wilt myns gedencken.

Witok spreekt by de offeringhe:

God gheef u goên dach lief kindeken,
syter gegroet lief Jesuken!
Ghy die syt coninck boven al
geboren, gelaeft in een schaemelen stal;
ick bringh u, cooninck, een wolligh lam,
verschoont dattic niet meerders en quam. -

Josef spreeckt:

Ghy herders, van herten danck geseyt
van gaven end' offerveerdicheyt.

Maria singht: (lied 16)

*Ghy herders, van herten danck geseyt
van gaven end' offerveerdicheyt.
God wil u neerinck doen gedy'n
en laete u schaepkens tierigh syn.*

De herders singhen, noch immer gekniel: (lied 17)

*Buyght by het krebbeken neder,
wieght twichtjen heen en weeder,
dat wilder ons al genesen-
dat kindeken sy gepresen.
O Jesuken soet, o Jesuken soet!*

Gallus spreeckt:

Tis wonder hoe ment keert of wendt
dat hy geboren is so onbekend,
gebrek en coude deerlic lydt
en toch regeert de waereldt wydt.

Witok spreeckt:

Hy quam hier opter aarden erm
op dat hy onser hem ontferm
en maek' ons in synen hemel ryck
even selfs d'enghelen gelyck.
Sulcx doet hy dat den mensch moght leeren
van hoverdy hem of te keeren,
dat hy niet leve in stacie ende pragt
maor regt deemoedigheyt betraght.

Stiechel spreeckt:

Tcan ons getroosten in onsen moet
deur dien hy is van coninclyc bloet.
Coningh David was oock een herdersman
ent is meraeckel wat hy heeft gedaen:
het staet te lesen inder schrift als dat
hy versmoorde de maghtige Goliat.

Gallus spreeckt:

Als we efter totten ghesellen gewaghen
van tgeenme alhier mit ooghen saghen,
veur den sot sullens'ons houwen,
't noyt niet gelooven,
want deuse saeck gaetet verstant te boven.

Witok spreeckt:

Myn moetet vant hert offic wil of niet,
voort segh ick den lantheer wat hier is geschiedt
en sal morgen den dagh nae Hierusalem gaen
en segghen het oock den stadthouwer an.

Stiechel spreeckt:

Siet Crispyn coomt tonswaert, had niet gedocht
ons aentreffen, heyt wis opter heyden gesogt.
God moet u groeten, myn goe Crispyn!

Crispyn spreeckt:

God moets u lonen, oû Stiechel myn.

Gallus spreeckt:

Hoe macht wel mit onsen kudden syn?

Crispyn spreeckt:

Werentlich de schaepkens weyde alle te gaor,
groot'ende clene, so d'eene als d'aor.
Hebt ghy bygeval oock heuren verluyden
wat of die geruchten int volc beduyden?

Gallus spreeckt:

Werentlich! in Betlem leytet kindeken
al in een krebbeken, tusschen os end' eselken.
Schout ghe selver gheerne twonder aen,
moetghe morghen inder vroegt opstaen
en mit onslie nae Betlem gaen.

Crispyn spreeckt:

Hoe veer ist wel?

Gallus spreeckt:

Tot gh'er bent!

Crispyn spreeckt:

Jao, jao, ick sallereis bedencken
ent kind een slip van myn pelsvagt schencken.

De herders, agter malkaer in een kringhe gaende, singhen: (lied 18)

*Herdersluyden vro en bly
waren by den schaepen,
opten velde waekten sy
en leyden haer slaepen
Toen voer een enghel tot haer neer
vol heerlyckheyt so datse seer
in schrik en vreesen waren
De enghel sprack: vrees niet met al,
veel vreucht den volcke wesen sal,
'k bringh u blye maeren.*

(Af)

De kompany singht: (lied 19)

1.
*Juyght nu juyght, soo arm als ryck!
Ons is op deusen dach
een kind geboren heuchelyc
dwelc aller dinc vermagh,
oock heyligh is daer by,
tis Jesus Christus, hy
die quam om 's menschen sond voorwaer
uyt synen hemel claer.*

2.
*Bedenckt hoe hy is ofgedaelt
in noot en nederheyt,
in Betlem so de scrift verhaelt --
al in een schuere leyt.*

*Een krib syn woninck is
die toch een coninck is,
den hoochsten coninck wyd ende zyd
op d'aert in eeuwicheyt.*

(kompany af)

De enghel spreeckt:

Aghtbaere, seer vroede, goetgunstige heeren,
oock deugtsaame vrouwen ende joncvrouwen in alle eere,
wilt altegaer niet euvel duyden
dat wy ons spel vertoonden voor uluyden.
'k Bid so wy quamen veuls te cort
tons niet en aengerekend wort
maer alles dat wy schuldich bleven
onse onkunde mach syn toegescreven:
Hiermet elckeen het alderbest betracht,
so wenschenme van God almagtigh een goede nagt.

(af)